

Hlase proto obratem:

1. Výstižnou charakteristiku Malárova chování během válečné doby. Zprávy, které my zde máme, byly zpočátku pro něho příznivé, později jich bylo málo a spíše příznivé i nepříznivé.

2. Jeho ustanovení velitelem slovenského sboru muselo by vycházet ze skutečnosti, že jeho postoj k odboji je pozitivní a že jeho činnost byla vždy v souhlase s tímto postojem.

3. Do rozhodnutí bude dále směřovat, jak je v armádě populární a jaká by byla na jeho ustanovení reakce v řadách vojska.

4. Jestliže plk. Talský má v kterémkoliv naznačeném směru přednost před Malárem, nebudeme váhat rozhodnout se pro něho.

Velmi závažné je ovšem to, že v době vypovězení války Slovenskem byl Malár všeobecně znám jako jeden ze slovenských velitelů a že pak odešel do Berlína, kde zase veřejně a zejména mezinárodní veřejností musel být pokládán za činitele germanofilského. Mimo to nám bylo sděleno, že jeho žena je Němka.

Ohled na tyto okolnosti, i kdyby se prokázalo, že se Malár choval zejména v poslední době slušně, nutí nás k veliké opatrnosti.

SÚA Praha. PMR-L sign. Slov. nár. rada. Odpis. Strojopisný priepis.

152

1944, august 25. [Banská Bystrica.] — Pokýny pplk. J. Goliana pre prípad okupácie Slovenska nacistickými jednotkami, určené veliteľom posádok zapojených do príprav povstania.

Osobitná tajná inštrukcia pre veliteľov posádok.¹

I. Podľa došlých zpráv a preverených náznakov nemecká ríša hodlá obsadiť územie Slovenska. Najkritickejší deň je noc na 27. augusta a deň 27. augusta.

II. Slovenská armáda, verná tradícii svojho pôvodného vzniku, postaví sa za spoluúčasti celého národa na odpor.

P. S. Ustanovení velitele východního Slovenska: Anna kandiduje Malára, Gama má styk a spolupráci Talského, je nerozhodnut, prý musí rozhodnout Londýn. Zdena navrhuje Talského (dlouhodobý, úspěšný pracovník ilegality).

Ihned sdělte Vaše rozhodnutí." (Tamtiež, Ch 37-91-29/122.) 18. 8. 1944 oznamoval do Londýna Golian: „Prosim s ustanovením plk. Talského za vel. polných div. vyčkat až do ukončenia jednaní s Malárom. Je nádej, že velenie divízie prevezme. O návrhu na Talského nič neviem. Ley." (Tamtiež, b S 40-3, zprávy od Otu.) A 20. 8. 1944 odišla zo Slovenska táto zpráva: „Malár se podřídil vojensko-politickému ústředí. Veškeré rozkazy pro něho pošlete přes Gamu.

Krycí jméno Malára — Zeta. Talský (krycí jméno Láda) v nové funkci zástupce Zety žádá od Silný:

Máte-li nové dispozice pro něho, při jeho nové funkci, sdělte je přes Zdena a v rozhlase dejte: Morava — Tatry — oprava. Nemáte-li žádné rozkazy pro něho, prosím o heslo: Morava — Tatry správně." (Tamtiež, Ch 37-91-29/155. VI 082052/44, přes Leo. Záznam zprávy datovaný 23. 8. 1944.)

¹ Nosko vo svojej knižke uvádza o okolnostiach súvisiacich s vydaním tohto rozkazu (bol označený č. 9.010 Taj./1944) nasledujúce: „V noci na 25. augusta 1944 prišiel na VPV Dr. Ševčík, plk. gšt. Talský so zpravou, že dve nemecké SS divízie sú pripravené na slovensko-moravských hraniciach v priestore Hodonín s poslaním pochodovať na Slovensko. Golian nariadil o 2.00 hod. dňa 25. augusta 1944 bojový poplach pre všetky posádky na Slovensku. O poplachu vyzoomeli aj ministra národnej obrany generála Čatloša. Nemci síce dali uistenie, že tieto jednotky sú určené pre Maďarsko a Rumunsko, ktoré kapitulovalo, a že budú len prechádzať západným územím Slo-

III. Pripravte všetko podľa priložených rozkazov tak, aby ste do 20.00 hod. dňa 26. augusta boli pohotoví a mohli prijať boj o obranu posádok.

IV. Pre zahájenie činnosti dostanete heslo podľa osobitného rozkazu čís. 9.001 Taj. 1944.²

Prípravy preveďte vo forme priprav pre cvičenie.

V prípade, že by sa obsadenie slovenského územia oddialilo, budete zavčas vyrozumení.

Dostanú: Posádkové veliteľstvá podľa zvláštneho rozdeľovníka.

Vojenský veliteľ ústredia:
[Golian]

VHA, Praha, DO, Slovenské povstání, kart. 102. Přílohy k vojnovému denníku 25. 8. 1944. Strojopisný přepis. — J. Nosko, „Vojáci v Slovenskom národnom povstaní“, Bratislava [1945], príloha 5, s. 61.

153

1944, august 25. [Moskva.] — Depeša náčelníka čs. vojenskej misie v SSSR gen. H. Píku čs. ministromi NO gen. S. Ingrovi v Londýne s hlásením pre prezidenta dr. E. Beneša o politike moskovského vedenia KSČ.

Zoe 082537-44¹

Prosím Vás, pane ministře, abyste odevzdal panu prezidentovi toto hlášení: „Podle spojenecké smlouvy Sovětský svaz zaručil úplnou nezávislost ČSR a zavázal se, že nebude zasahovat do vnitřní politické úpravy. Jsem stoprocentně přesvědčen, že SSSR jako stát plně dodrží dané slovo a že oficiálně ponechá nám plnou svobodu čs. lidu rozhodnout o svém vnitro-politickém zřízení.“

Dnes těžko prověřitelné, ale velmi pravděpodobné zdají se býti informace o tom, že Kominternu, která formálně neexistuje, ale prakticky dál pracuje, vydala

venska, ale kto mohol Nemcom verif. A tak na porade, konanej ešte v noci, došlo k dohode o tom, že len čo by hociktorá nemecká jednotka prekročila v postupe zo západu na východ riekou Váh až po Žilinu alebo riekou Váh od Žiliny až po Štrbu, v postupe zo severu na juh, alebo štátne hranice v postupe z juhu na sever, bez ohľadu na to, aká bude situácia na Karpatoch, ideme do povstania a budeme sa brániť. V tomto smysle boli vydané ústne dispozície pre jednotky súčasne s doručením rozkazu číslo 9.010 Taj./1944 pre všetky zainteresované posádky pre povstanie — vid prílohu 5, súčasne bol doručení zpravodajský rozkaz číslo 1.

Keďže sme Nemcom neverili a nechceli sme sa dať prekvapíť, jednotky, určené pre obranu taktického trojuholníka Brezno—Banská Bystrica—Zvolen, vypochovali dňa 26. augusta 1944 na cvičenie do obranných priestorov s ostrým strelivom a dňom 26. augusta 1944 k večeru začali sa zakopávať. Deň pred tým ilegálne civilné jednotky dostali zbrane a strelivo.“ (J. Nosko, „Vojáci v Slovenskom národnom povstaní“, Bratislava [1945], str. 16—17.)

² Vid dokument čís. 122 z 5. 8. 1944.

¹ Na zázname depeše chýba Píkov podpis. Zo šifry „Zoe“, ktorou sa označovali rádiogramy došlé z čs. vojenskej misie v Moskve, a z obsahu zprávy je zrejmé, že hlásenie pochádza od Píku. Píkov autorstvo potvrdzuje aj zachovaný záver depeše (pravdepodobne koncept) pochádzajúci z Píkovho úradu. Obsahuje časť, ktorú sme v texte označili (<). Je podpísaný „gen. Píka“ s poznámkou, že zpráva bola zašifrovaná 23. 8. 1944 v 12 hod. (VHA Praha, SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c). — Píkova zpráva tendenčne skreslovala politiku moskovského vedenia KSČ, ktoré sa orientovalo na úlohy antifašistickej, demokratickej revolúcie a na vytvorenie nového, ľudovodemokratického režimu. To konečne potvrdil Benešovi aj P. Drtina na základe rozhovoru, ktorý mal v Moskve 30. 8. 1944 s Kl. Gottwaldom (vid Drtinov záznam o rozhovore v zborníku „Cesta ke Květnu“, Praha 1965, dok. 42), a neskoršie aj Němec v celom rade zpráv.